

Oslo kommune
Rådhuset
0037 OSLO

Saksbehandler
Cathrine Lied Meyer

Fylkesmannen avslår søknad om dispensasjon fra helligdagsfredloven § 5 - Oslo kommune

Vi viser til søknad av 3.4.2020 fra Oslo kommune om dispensasjon fra helligdagsfredloven § 5 i påsken 2020. Kommunen søker om at dagligvarebutikker og apoteker i Oslo kommune kan holde åpent på helligdagene skjærtorsdag, langfredag og andre påskedag. Det søkes også om at åpningstiden på påskeaften utvides til ordinær tid.

Vi ser at det kan stilles spørsmål ved om kommunen kan søke dispensasjon for alle utsalgssteder med visse vareslag i kommunen samlet uten at disse spesifiseres nærmere.

Under hensyntagen til den spesielle situasjonen som danner bakgrunnen for søknaden, finner vi likevel grunnlag for å ta søknaden opp til realitetsbehandling.

Det fremgår av helligdagsfredloven § 5, sjuende ledd at Fylkesmannen er gitt myndighet til å gi dispensasjon fra åpningstidsbestemmelsene i lov om helligdag og helligdagsfred.

Fylkesmannens vedtak

Fylkesmannen avslår søknad fra Oslo kommune om dispensasjon fra helligdagsfredloven § 5 første ledd, i forbindelse med påsken 2020.

I søknaden viser kommunen til at de aktuelle utsalgsstedene vil gis anledning, og ikke et påbud om å holde åpent. Kommunen mener at kravet om særlige grunner er oppfylt, og frykter at det vil bli stor pågang i matbutikkene i de siste dagene før og etter helligdagene i påsken, og i små matvarebutikker som kan holde åpent. I tillegg mener kommunen at reduserte åpningstider vil bidra til unødig hamstring.

Videre begrunner kommunen søknaden i hovedsak med:

- Oslo har nå høyest antall registrerte smittede av alle fylkene og i befolkningen
- Befolkningstettheten i Oslo
- Smittevernoverlegen i Oslo, Tore W. Steen, er konsultert og har anbefalt en generell dispensasjon i påsken, slik at man får spredd handlingen mest mulig

- Befolkningen i Oslo vil i langt større grad enn vanlig bli i hovedstaden i påsken fremfor å reise til ulike feriedestinasjoner og hyttekommuner, på grunn av hytteforbud og reiserestriksjoner
- Fylkesmannen har ansvar – og plikt – til å gi de dispensasjoner som er nødvendige av hensyn til smittevern, uavhengig av hvilke føringer for dispensasjon som er uttrykt på Fylkesmannens nettsider
- Departementets brev gir liten veiledning og gjelder generelt for søndager
- Søknaden gjelder for påsken, og kun fire dager der det normalt er åpent
- Påskestengte butikker vil medføre sterkt reduserte muligheter for å handle mat over en periode på fem dager
- Samfunnshensyn må veie tyngre enn hensynet til arbeidstakere ved utsalgsstedene

Fylkesmannens vurdering

Helligdagsfredloven § 5 første ledd sier at utsalgssted som selger varer til forbrukere skal holde stengt på helligdager. Loven definerer søndager, skjærtorsdag, langfredag, første og andre påskedag som helligdager, jf. lovens definisjoner i § 2. Det er unntaksbestemmelser i annet ledd. Hvorvidt den enkelte virksomhet er omfattet vurderer den selv. Kommer lovens unntaksbestemmelser til anvendelse, skal ikke Fylkesmannen ta stilling til saken. En eventuell overtredelse av helligdagsfredloven er straffbar, og det hviler på den enkelte forretningsdrivende å overholde bestemmelsene i loven.

Fylkesmannen er i helligdagsfredloven § 5, sjuende ledd, gitt myndighet til å dispensere fra lovens åpningstidsbestemmelser dersom «*særlige grunner*» foreligger.

Vi har vurdert opplysningene i søknaden, men anser ikke at lovens vilkår om «*særlige grunner*» er oppfylt. Vi viser til Barne- og familiedepartementets vurdering i brev av 18.3.2020, hvor det fremgår at:

«Vilkåret "særlige grunner" ble tatt inn i loven i 2003, som en innstramming av adgangen til å gjøre unntak. Forarbeidene omtaler ikke hensyn som smittevern og forsyningssikkerhet, men vilkåret "særlige grunner" avskjærer i seg selv ikke at slike hensyn kan gi grunnlag for dispensasjon.»

Når det gjelder forsyningssikkerheten – at folk kan få tak i det de trenger – er det per i dag ikke grunnlag for å hevde at det er en forsyningskrise. De fleste innbyggere vil ha mulighet i løpet av ukens seks alminnelige handledager til å få tak i nok mat til å holde gjennom helgen.

Når det gjelder søndagsåpne butikker som et smittebegrensningstiltak, ved at handelen spres utover i tid slik at det blir færre personer i butikkene samtidig, må de ønskede positive virkningene veies mot hensynet til blant annet ansattes hvile, renhold, rydding og etterfylling av varer. Også andre tiltak kan bidra til smittebegrensning, som for eksempel begrensninger i antall kunder som får adgang til butikken samtidig, samt hygienetiltak.»

Departementet konkluderer med at det for tiden ikke er grunnlag for å gjøre unntak fra helligdagsfredlovens bestemmelser om åpningstidbegrensninger som følge av Korona-pandemien. Det åpnes likevel for at bestemmelsen kan anvendes til å gi unntak i enkelttilfeller dersom situasjonen endrer seg vesentlig.

Vi har merket oss anførselene i søknaden om særegenheter for Oslo kommune med høyest antall registrerte smittede, befolkningstettheten og smitteverntiltak ved å spre handelen utover i tid, samt

anbefalingen fra smittevernoverlegen Tore W Steen om en generell dispensasjon i påsken. Når det gjelder hensynet til tilgang til mat og smittevern, anser vi likevel ikke at situasjonen er særlig endret.

Vi anser heller ikke at det at det er påske og at mange må holde seg hjemme i påsken på grunn av hytteforbudet, er en «særlig grunn» for å gi dispensasjon. Vi viser til uttalelse fra barne- og familieministeren i en pressemelding i dag hvor han uttaler at regjeringen ikke mener det er behov for å gi en generell åpning av dagligvarebutikkene i påsken.

Vi viser til at det etter helligdagsfredloven ikke gjelder noen begrensinger i åpningstiden på hverdager. Mange har også hjemmekontor, noe som kan gjøre det enklere å planlegge innkjøp til tidspunkter hvor det normalt ikke er så mange i butikkene. Vi viser også til at det er mange dagligvarebutikker i kommunen slik at tilgangen til mat generelt sett er god.

Etter vår oppfatning er det derfor ikke grunnlag for å gi dispensasjon fra helligdagsfredloven for dagligvarebutikker i Oslo kommune i forbindelse med påsken 2020, og søknaden fra Oslo kommune avslås.

Dersom Oslo kommune ønsker å gå videre med saken, ber vi om at henvendelsen rettes til Barne- og familiedepartementet.

Med hilsen

Valgerd Svarstad Haugland
fylkesmann

Rannveig Bjerkmo
avdelingsdirektør
Juridisk avdeling

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

HANDEL OG KONTOR I NORGE REGION ØST Youngstorget 2 0181 OSLO